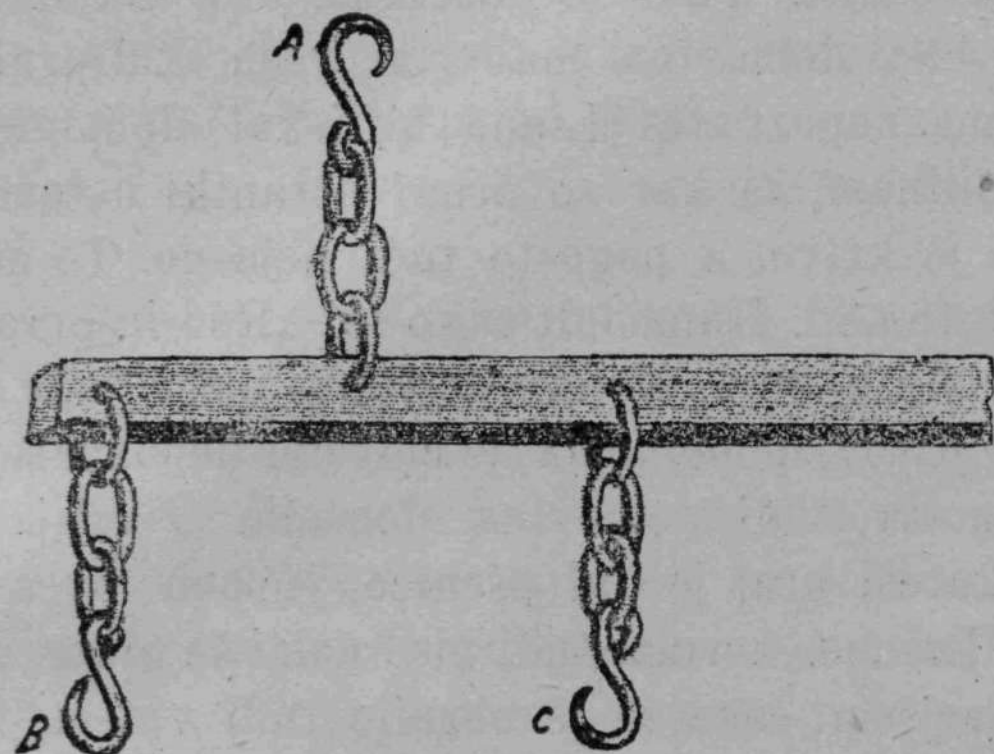

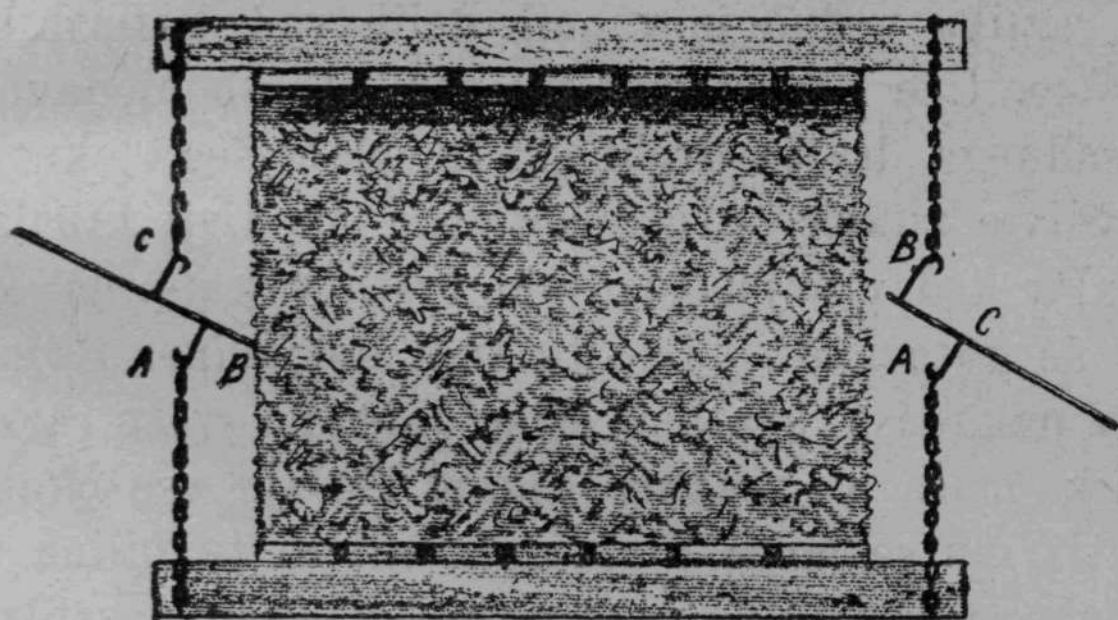
precej, ampak šele tedaj, kadar se poprej zgreja krma zopet nekoliko ohladi. Zakaj šele takrat? Zato ker se krma zgreje nad 50°C , a ob tej toploti so glive vse

pisati, na kaj se je ozirati, ako tako hranimo zeleno krmo.

Podoba 68.

uničene. Gniti začne šele krma, kadar se shladi in kadar se je lotijo nove glive. Ako hočemo torej krmo dobro ohraniti, treba jo je potem, kadar se zgreje od 55 do 60°C , obvarovati novih gliv in zraka, in ker so prejšnje vse uničene, ni mogoče, da bi krma potem še gnila, ker ni v njej več gliv, katere ravno povzročujejo gnilobo. Obvarujemo jo pa, ako jo močno stisnemo precej potem, ko se je zgreja od 55 do 60°C in stisneno ohranimo dotle, da jo začnemo rabiti. Ker so pa izkušnje pokazale,

Podoba 69.

da se ob stenah teh jam kakih 10cm na debelo vendar nekaj krme skisa in sicer ravno toliko, kolikor pri kupih, katere naredimo nad zemljo, zato je bolje, ako ne delamo takih dragih jam, ampak kar nad zemljo naredimo primerne kupe od krme, katere lahko stiskamo. Podoba 67. kaže tak kup, in iz njega je lahko razvideti vso to napravo in vse delo. Pritiska mora biti na vsak kvadratni meter 500kg , če ga je več, tem bolje. Podoba 68. kaže vzvod, s katerim se verige skupaj vlečejo in potem pripno. Tako se dela pritisek. Najbolje je na obeh straneh ob enem pritiskati, kakor kaže podoba 69. Na levi strani podobe 69. je videti, kako stoji vzvod, kadar se prične pritiskati, na desni strani pa, kako stoji ob konci pritiska. V prihodnjem listu hočemo po-

Izkaz razstavnikov

odlikovanih na deželni sadni razstavi, katero je priredila c. kr. kmetijska družba kranjska v proslavo vladarske štiridesetletnice presv. cesarja Frana Josipa I. v Ljubljani od 18. do 21. oktobra l. 1888.

V I. skupini: Sveže sadje.

(Producenti)

a) z zlato svetinjo: Dr. Adolf Eisl v Ljubljani, Fran Kavčič v Šent Vidu pri Vipavi.

b) s srebrno svetinjo.

Na Gorenjskem: Baron O. Apfaltrern v Križi, Ivan Baumgartner na Fužinah, dr. M. Godec v Železnikih, Anton Hudovernik v Bledu, Franc Jarc v Medvodah Janko Krsnik na Brdu, Marija Kecel v Kamniku, Janez Mallner v Bledu, Adolf Muhr v Bledu, Matija Pršin na Rožniku, Matej Pirc v Kranji, Viktor Rohrmann v Ljubljani, Alojzij Schrey na Jesenicah.

Na Dolenjskem: Alojzij Bajer v Križi pri Litiji, oskrbništvu graščine Boštanjске, Josipina Hotschewer na Krškem, Štefan Jaklič v Šent Vidu pri Zatičini, pl. J. & Ph. Lenk na Raki, dr. J. Namorš v Jesenicah ob Savi, Feliks Reya pl. Casteletto v Nemški vasi.

Na Notranjskem: Mat. Ambrožič v Novi Sušici, Jakob Barbo v Rateževem brdu, Josip Dekleva v Postojini, Fran Gollob v Lesnem brdu, Gabrijel Jelovšek na Vrhniku, Hinko Kavčič na Razdrtem, Josip Lenarčič na Vrhniku, Fran Kotnik na Vrdu.

c) s bronasto svetinjo.

Na Gorenjskem: Jakob Ambrožič v Ljubnem, Franc Avbelj v Pečah, Ivan Brdnik v Šmartnu pri Dobrovi, Fran Dolinar v Švici, Ferlan v Gorenji vasi, Fran Huber v Goričah, kmetijska podružnica v Kranji, Ivan Kosler v Ljubljani, Fran Omejc v Ljubljani, Janez Petrič v Blagovici, P. Pogačnik v Blagovici, Andrej Stare v Bitnjem, Matija Stare v Podjelji, Primož Stare v Podjelji, Josip Šimenc v Podgori, Mihael Tavčar v Rečici, Albert Vodnik v Podutiku, Ivan Wilfan na Črnučah, Josip Zdešar v Utiku.

Na Dolenjskem: Grofinja Valesca Barbo, Fran Berdavs v Vidmu, Karol Hofer na Čateži, dr. Avgust Kulavic v Toplicah, Mihael Klun v Podstenah, Ignacij Mahkovec na Jančem, Ivan Pezdirec v Draščah, Peter Režek v Starem trgu, Josip vitez Savinschegg v Metliki, Ivan Šušteršič v Semiči, Matija Verderber na Kočevski reki, Anton Zavrl v Svibnjem, Janez Zadnik v Podstenjah.

Na Notranjskem: Anton Jeršan na Unici Josip Potepan v Dolenjem Zemonu, Franc Tršar na Vrhniki, Ivan Valenčič v Kilovčah.

d) s priznanjsko diplomom.

Na Gorenjskem: Fran Alič v Utiku, Luka Blejec v Trzinu, Mihael Bregant v Selcih, Gregor Dane v Trzinu, Peter Dolinar na Dobrovi, Janez Grašič na Golniku, Lorenc Hribar v Križi, Gregor Jakelj v Rudniku, Anton Jarc v Gabriji, Matevž Janežič v Domžalah, Blaž Jelenc v Dražgošah, Janez Jeraj v Smledniku, Jurij Kmetič v Trzinu, Henrik Korn v Ljubljani, dr. Josip Kosler v Ljubljani, Anton Kozamernik v Utiku, Marko Kovšca v Kropi, Gregor Koželj v Šent Gothardu, Janez Ložar v Trzinu, Janez Lužar na Klanci, Anton Novak v Razorih, Luka Osovnik na Kolovci, Jože Paplar na Brezovici, Jakob Pršin v Stožicah, Tomaž Petrovec na Čemšeniku, Ivan Podlogar v Ljubljani, P. Pogačnik v Blagovici, graščina v Podvinu, Fran Praprotnik v Preski, Ivan Prebil na Dobrovi, Josip Rak v Prevojah, Ivan Rulitz v Ljubljani, Ivana Schwarzel v Prevojah, Jarnej Slapnik v Zgornjem Tuhinji, Simon Slapnik v Špitaliči, Anton Suhadolec v Gabriji, Nikolaj Stanonik v Šmartnu pri Kranji, Fran Tavčar v Besnici, Avgust Vester v Ljubljani, Gašpar Volk v Češenjci, Ivan Waland v Hlebcah, Ivan Zupan v Kropi, župnija na Dovjem.

Na Dolenjskem: Fran Andoljšek v Velikih Poljanah, Fran Andoljšek v Velikih Poljanah hiš. št. 9, Ivan Čampa v Zapotoku, Mat. Eisenzopf v Starem logu, Martin Gornik v Gabrovci, Henrik baron Gagern v Mokricah, Jakob Kalan v Morovci, Fran pl. Langer v Prežeku, Ivan Lapajne na Krškem, Peter Lesar v Zapotoku, Martin Lovšin v Zapotoku, Fran Lunder na Raki, oskrbnništvo graščine Impolske, Ivan Petek v Kresnicah, Pavel Povše v Pristavi, Josip Samida v Kočevski reki, Fran Schweiger v Radovici, Martin Skubic v Ribnici, Ivan Šašelj v Adlešicah, Ignacij Vrančič v Zagradci, Alojzij Vidovič v Dolščaku.

Na Notranjskem: Matija Erjavec v Vipavi, Gabrijel Jelovšek na Vrhniki, Mihael Kalan v Št. Petru, kmetijska podružnica v Senožečah, Anton Korenčan na Vrhniki, Janez Oblak v Borovnici, Franc Ogrin na Vrhniki, Andrej Perne v Šturijah, Ivan Poženel na Rakeku, Franc Premrov v Martinjaku, Franc Suhadolnik v Borovnici, Ivan Tomšič na Vrhniki, Josip Vrbič v Bistri, Lorenc Vrbič v Borovnici, Tomaž Železnik v Polhovem gradci.

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

92.

Kako hočemo najti prvo domovino naših žitaric.

Divjakinje naših kulturnih bilin so morale imeti svojo prvotno domovino, kjer jih je človek našel in

začel vzgajati. No kje je ta domovina, kje so naše kulturne biline, a vzlasti naše žitarice divje rasle? Kolikor je to vprašanje zanimivo, toliko je težko odgovora mu dobiti. Tudi še početkom devetnajstega stoletja je bila domovina malo ne vseh kulturnih bilin popolnoma nepoznata. Linné ni iskal domovine kulturnim bilinam, in kar so drugi botaniki o tem navedjali, bilo je krivo, a pogosto tudi nejasno. To neznanje je opisal 1807. l. Humboldt tako-le: „Rod in prva domovina koristnih bilin, katere človeka spremljajo od najstarejših časov, popolnoma je človeku nepoznata, kakor je nepoznata tudi domovina domačih živalij. Mi ne znamo, kateri kraj je dal pšenico, ječmen, oves in rež. Banane, koruze, koruna tudi niso našli še nikjer divjih.“ No v novejšem času se je obrnilo tudi v tem, in danes se uže večini kulturnih bilin zná za domovino, in mnogim so našli tudi divje praroditelje.

Oni potje, po katerih so prišli na sled domovini pojedinih kulturnih bilin, vrlo so zanimivi. Pokazujejo nam, kako za slična raziskovanja morajo vse znanosti v pomoč priteči, da nas k istini pripeljejo. Prvo besedo ima tu sama botanika, a kar nam ona nejasnega ostavlja, imajo nam popolniti arhajalogija in paleontologija, povest in jezikoslovje.

Botaniška raziskovanja imajo nam ustanoviti, v katerem kraju raste divje pojedine kulturne biline. To je zelo težaven posel. Znamo, da divjak ali divjakinja ni podobna nikdar popolnoma vzgojenej bilini. Poglavitna razlika vedno je v onih delih, radi katerih bilino vzgajamo. Uže naprej moremo reči, da so plodovi divjega sadnega drevja drobnejši in slabejšega okusa, da imajo divje žitarice drobnejše zrno, in divji tabak ožje perje. Pa kedar najdemo divjo vrsto v katerem kraju, nismo še gotovi, da jej je tu tudi domovina. Biline se morejo namreč v kratkem času daleč po svetu razseliti. Botanik mora v vsakem takem slučaju vse okolnosti preučiti, ter se mora prepričati, ali ni tu bilina samo podivjala, ali se ni še le v novejšem času doselila, ali ne raste še kje drugej divja, ali se slaga z obličjem ostalega bilinskega sveta v dotičnem kraju, in kedar je vse to vestno preučil, potem še le more določiti, ali jej je to res prava domovina.

Arhajalogija in paleontologija nam podajate več potov z davne prešlosti vrlo važnih podatkov o domovini nekaterih kulturnih bilin. V grobovih starih Egiptcev nahajamo pogosto plodove in semena kulturnih bilin, ali jih vidimo naslikane na piramidah. Ni dvojbe, da se te dogajajo več potov prevare, katere nas morejo lahko na krivo pot zavesti. Ljudje skrivajo v grobove razne predmete, da jih potem morejo tem laglje in draže prodati. Tako prevaro so mogli lahko odkriti, kedar so Arabci v grobove k mumijam skrili koruznega zrnja; niso namreč pomislili, prav za prav niso vedeli, da je korusa še le v novejšem času z Amerike pripeljana bila. Pred petdesetimi leti je dobil grof Stern-